

**‘Ambtenaar
verantwoordelijk
voor de menselijke maat’**

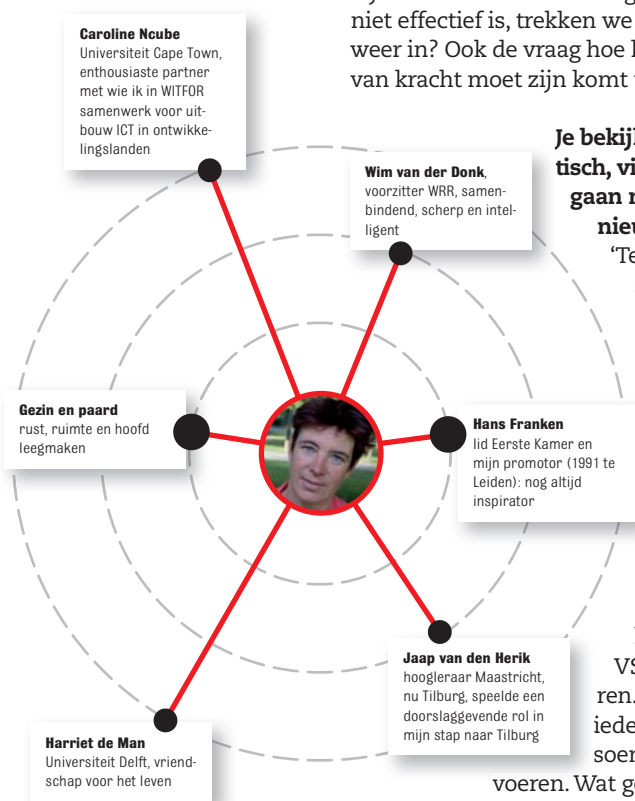
Camera's op straat, RFID-chips, patiëntendossiers. De privacy van de Nederlander lijkt steeds meer te worden aangetast door allerlei overheidsmaatregelen. **Hoogleraar Corien Prins** volgt de ontwikkelingen met argusogen. 'We moeten niet alleen maar vertrouwen op de technologie.'

Hoogleraar Corien Prins mist het debat bij de vele veiligheidsmaatregelen die ten koste gaan van de privacy van de burger

Tekst pieter.verbeek@rePublic.nl
Beeld Dolph Cantrijn

Als je niets te verbergen hebt, heb je ook niets te vrezen. Dat is veelal het motto geweest de afgelopen jaren in de enorme groei aan veiligheidsmaatregelen, die een inbreuk maken op onze privacy. Overheden en veiligheidsdiensten voeren te pas en te onpas maatregelen in om onze veiligheid te bewaken. Van het plaatsen van camera's, het controleren van computers tot de bodyscans op Schiphol. De burger lijkt het allemaal wel best te vinden, sterker nog, deze eist het juist van zijn overheid. We kunnen wel wat meer debat gebruiken rond het invoeren van nieuwe maatregelen, vindt hoogleraar Recht en Informatisering aan de Universiteit van Tilburg en tevens Raadslid bij de WRR, Corien Prins. 'Er wordt te weinig stilgestaan bij de effecten van maatregelen. Als blijkt dat het niet effectief is, trekken we de maatregel dan weer in? Ook de vraag hoe lang een maatregel van kracht moet zijn komt te weinig naar boven.'

Het netwerk van Corien Prins

Je bekijkt de technologie kritisch, vind je dat we te snel gaan met het gebruik van nieuwe technologie?

'Technologie ontwikkelt zich nu eenmaal snel en het is ook prachtig dat we technologieën als RFID-chips (waarmee je op afstand met radiogolven informatie kan aflezen, red.) kunnen toepassen voor het traceren van producten, auto's, onze huisdieren en in de VS zelfs de eigen kinderen. Alleen vind ik dat we iedere keer weer een fatsoenlijk debat moeten voeren. Wat gebeurt er bijvoorbeeld met de gegevens? Naar wie gaan die alle-

maal? Wanneer gooien we ze weg? Daar is veelal helemaal geen termijn voor in de wet. Hoe langer je ze bewaart, hoe onjuister de informatie wordt. Wij mensen veranderen. We verhuizen. We gaan er anders uitzien. De foto klopt niet meer. Als de gegevens zo lang bewaard worden veranderen we digitaal niet mee.'

Waarom is er zo weinig debat hierover?

'Omdat het een onzeker debat is. Waar precies leggen we de grens en waarom? Bovendien: niemand maakt eigenlijk op dit moment een inventarisatie van alle maatregelen die er zijn. Wat we nodig hebben is een bepaalde mate van reflectie. En daar is soms gewoon geen tijd voor. De politiek staat vaak onder druk van maatschappij en media, om snel met iets te komen. Je zou als overheid eigenlijk moeten zeggen, geef ons even de tijd om alles op een rijtje te zetten. Maar dat is vaak moeilijk.'

Ik krijg zo het beeld dat er een wildgroei aan maatregelen bestaat. Klopt dat?

'Nou ja, de verkoking in Den Haag is bekend. Ministeries werken langs elkaar heen. Ze hebben verschillende ambities en prioriteiten en zitten qua cultuur verschillend in elkaar. Als je met wetgeving en technologie aan de slag gaat, zie je dat je ook met verschillende visies te maken hebt. En dan is het soms moeilijk samenwerken.'

Hoe is dat op gemeentelijk vlak?

'Daar gebeurt op dit moment ontzettend veel, vooral omdat steeds meer taken bij gemeenten worden gelegd. De vraag is dan ook in hoeverre we in beeld hebben wat er daar allemaal op het gebied van automatisering gebeurt en in hoeverre er een effectieve controle op is. Beschikken kleine gemeenten bijvoorbeeld wel over voldoende juridische en technische kennis om het allemaal goed te doorgronden en om serieus een besluit te kunnen nemen om een maatregel in te voeren?'

Dus ook daar moet meer debat worden gevoerd?

'Kijk bijvoorbeeld eens naar de jeugdzorg en de digitale uitwisseling van gegevens. Neem de

WIE Corien Prins, 47**OPLEIDING** Slavische Taal en Letterkunde en Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden. Promotie: Universiteit Leiden**VORIGE BAAN** universitair docentFaculteit Rechtsgeleerdheid Leiden
HUIDIGE BANEN hoogleraar recht en informatisering, Universiteit Tilburg, lid Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

‘Alleen Alexander Pechtold heeft privacy tot een belangrijk thema gemaakt in de Kamer’

Verwijsindex Risicojongeren: hoe weet je wanneer je via dit systeem een signaal afgeeft zeker dat er sprake is van kindermishandeling? Is één blauwe plek dan voldoende? Zomaar een signaal afgeven aan het systeem heeft behoorlijke gevolgen. Dat signaal blijft soms tot de leeftijd van drieëntwintig jaar in het systeem zitten. Laten we dus goed nadenken over de omstandigheden waaronder we signalen afgeven. Wat verstaan we eigenlijk onder een risico? Daar is nog niet voldoende over gediscussieerd.’

Vaak weet de burger helemaal niet dat er achter zijn rug om allemaal gegevens worden uitgewisseld? Moet daar niet meer openheid in komen?

‘Ik vind het in ieder geval cruciaal dat burgers alerter worden. Daar is een rol weggelegd voor het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP). Maar zij hebben daar geen geld, middelen en mankracht voor. Dus eigenlijk moet de overheid meer doen aan voorlichting, om zo mensen kritischer en alerter te maken. Dat overheidsinstellingen bijvoorbeeld zelf melding maken van inbraak in hun systeem, er dus gegevens op straat liggen en mensen kwetsbaar zijn geworden voor identiteitsfraude.’

Slikt de burger al die veiligheidsmaatregelen niet te veel als zoete koek?

‘Maar de burger wil ze juist ook. Het is niet alleen de politiek. Ik vind ook wel dat we aandacht moeten houden voor de veiligheid.’

Alleen moeten we niet vergeten dat de menselijke maat onlosmakelijk verbonden is met de technologische maat.’

Hoe bedoel je?

‘We willen toch een samenleving waarin we elkaar vertrouwen in plaats van wantrouwen? Hoe meer we geobserveerd worden, het idee hebben dat we overal in systemen terecht komen en moeten waken voor van alles en nog wat, hoe meer wantrouwen er bij ons groeit. Daar moet je rekening mee houden bij het invoeren van een maatregel. En soms bewust besluiten iets niet in te voeren.’

Kortom, de overheid houdt te weinig rekening met die menselijke maat?

‘Er is de laatste tijd wel een kentering. De Eerste Kamer wordt steeds kritischer in het debat over privacy, Tweede-Kamerlid Alexander Pechtold heeft het tot een belangrijk thema gemaakt en ook de minister van Justitie hecht eraan. Alleen door de maatschappelijke en politieke dynamiek is het voor deze individuele spelers niet eenvoudig op evenwichtige wijze iets aan de balans te veranderen.’

Wat kunnen ambtenaren er aan doen?

‘Iedere ambtenaar zou ook eens voor zichzelf moeten bedenken hoe hij als burger geraakt wordt door een maatregel. Er is altijd een samenwerking tussen datgene wat je in je werk doet en hoe je als mens in deze maatschappij staat. Ik vind dat het debat over privacy veel te veel is ingezet vanuit het systeemdenken, vanuit het ‘techniekdenken’. Ik zou graag willen dat ambtenaren proberen de menselijke maat weer terug te brengen in het debat.’

Hoe?

‘Door voor ogen te houden dat we als mens een meerwaarde hebben ten opzichte van technologie. Maar we richten onze overheid zo in dat we een absoluut vertrouwen lijken te stellen in die technologie.’

Wat ons dus kwetsbaar maakt?

‘Ja. Denk eens na wat er gebeurt als de technologie uitvalt. Een tijdje geleden was bij ons op de universiteit het computersysteem uitgevallen. Je kon niet meer internetten, e-mailen en iedereen had het gevoel niet meer te kunnen werken. Dus ging iedereen naar huis. Die gedachte moet je ook eens loslaten op onze maatschappij. Je hoeft niks ellendig met een vliegtuig te doen, je legt gewoon het land lam. Relatieve het absolute vertrouwen in die technologie eens.’ ●

Meer informatie:

+www.cbp.nl

+www.privacyloket.nl